

Inget klander mot journalister som rapporterade om Eurovision Song Contest

Beslut: 2013-09-02

I ett tv-inslag inför Eurovision Song Contest framgår att två journalister tagit emot gåvor från den vitryska artistdelegationen i samband med pressbevakningen av festivalen. Anmälaren ansåg att journalisterna bröt mot yrkesregeln som säger att journalister inte ska acceptera gåvor som kan misstänkliggöra deras självständiga ställning.

Journalistförbundets yrkesetiska nämnd beslutar att inte klandra de båda journalisterna. Gåvorna var en förutsättning för deras rapportering om den vitryska presentkulturen.

Anmälaren har reagerat på ett tv-inslag som sändes inför Eurovision Song Contest. Anmälaren anser att reportern och en annan journalist som förekommer i inslaget har brutit mot en av Journalistförbundets yrkesregler : ”Acceptera inte uppdrag, inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån – och ingå inte avtal eller andra förbindelser – som kan misstänkliggöra din ställning som fri och självständig journalist.”

I det aktuella inslaget intervjuar reportern en av de pressansvariga i Vitrysslands delegation. Hon går igenom allt marknadsföringsmaterial kring landets artist, bland annat olika former av choklad och kakor. Under tiden uttalar sig reportern på ett sätt som anmälaren uppfattar som positivt om det som visas upp. Reportern berättar också i inslaget att han vid ett möte med Vitrysslands representanter i Helsingfors 2007 fick en ”överdådig spritflaska”. Reportern intervjuar också en annan journalist på plats. Journalisten berättar i intervjun att han tagit emot två flaskor vodka från den Vitryska delegationen.

Inför prövningen i nämnden har den anmälda reportern bland annat framfört att det aktuella programmet inte är ett granskande nyhetsprogram. Inslaget om den vitryska marknadsföringen gjordes för att på bästa sätt illustrera den påkostade presentkulturen. Reportern menar att inslaget var tydligt och fyllt av tonalitet. Det visar inte att reportern bär iväg med gåvorna, utan i sista bilden ligger de stilla kvar. För att inte bryta mot säkerhetsföreskrifterna tog han efter avslutad inspelning med sig gåvorna för att ”slänga chokladen i en soptunna”. Reportern menar att gåvorna

var en förutsättning för att kunna beskriva och rapportera om Vitrysslands presentkultur. Gåvorna hade ett ringa ekonomiskt värde.

Inför prövningen i nämnden har den intervjuade journalisten svarat att han inte kan ta ansvar för hur ett annat medieföretag klipper och presenterar sitt material. Han är väl medveten om de yrkesetiska reglerna och anser som medlem i Journalistförbundet att det är viktigt att han följer dem. Den tidning han jobbar på har tidigare skrivit om de medverkande ländernas presentkulturer i samband med Eurovision Song Contest. I år bestämde han sig för att bevaka fenomenet lite extra. Han beskriver i sitt svar hur han arbetat för att få information om den Vitryska delegationens marknadsföring. Han har även bifogat artiklar och tv-inslag som visar hur han följt den vitryska delegationen och deras arbete med att marknadsföra sin artist. Han medger att han tagit emot såväl alkohol som andra marknadsföringsgåvor men framhåller att syftet har varit journalistiskt, nämligen att visa läsare och tittare hur Vitryssland jobbar med mutor som en del av marknadsföringen.

Nämndens resonemang

I det aktuella inslaget går reportern igenom det vitryska presentkitet tillsammans med en representant från den vitryska delegationen. Reportern kommenterar gåvorna på ett positivt sätt vilket kan få tittare att tro att han inte bara tar emot gåvorna utan också uppskattar att få dem. Han har i sina svar till nämnden uppgett att gåvorna var en förutsättning för att kunna beskriva och rapportera om Vitrysslands presentkultur.

Reportern har också uppgett att inslaget var ett underhållningsprogram och inte ett granskande nyhetsprogram. Nämnden vill i detta sammanhang påminna om att yrkesreglerna gäller oavsett om medlemmar jobbar med underhållning, nyheter eller andra former av journalistiskt arbete.

Yrkesregelns syfte med att journalister inte ska ta emot gåvor är bland annat att det kan leda till en mer positiv rapportering av den som givit gåvorna. Även om rapporteringen inte påverkas kan det leda till misstankar om att så är fallet. Syftet med regeln är också att upprätthålla allmänhetens förtroende för journalister som fria och självständiga. Genom att acceptera gåvorna har reportern ett ansvar för att inför tittarna tydliggöra sin inställning till gåvorna. Nämnden anser att inslaget inte markerar detta inför tittarna på ett tillfredställande sätt. Men gåvorna från den vitryska delegationen var en förutsättning för att kunna genomföra rapporteringen och därför anser nämnden inte att det finns grund för att klandra reportern.

Som reporter har den anmälda gjort inslaget och haft kontroll över de frågor som ställts och hur gåvorna presenterades. Nämnden anser dock att reportern inte ensam bär ansvaret för hur gåvorna framställs för tittarna. Ansvaret för att det inte tillräckligt tydligt framgick hur journalister bör förhålla sig till gåvor faller på alla som hade möjlighet att påverka inslaget och dess inramning, till exempel producent och programledare.

Den anmälda journalisten som intervjuas i inslaget menar att det var försvarligt att ta emot gåvorna eftersom det var en förutsättning för att kunna bevaka och rapportera om den Vitryska marknadsföringen. Precis som han skriver i sitt svar till nämnden kan journalisten inte hållas ansvarig för hur ett annat tv-bolags program har klippts.

Den sekvens där journalisten är med är så kort att det är svårt för nämnden att få en bild av sammanhanget då han intervjuades. Inför nämndens prövning har han dock skickat in artiklar och även ett tv-inslag som styrker hans berättelse om att alkoholen och de andra gåvorna togs emot för att kunna rapportera om den vitryska marknadsföringen. Nämnden anser att journalisten i sin rapportering tydligare kunde ha tagit ställning mot den vitryska presentkulturen för att på så sätt markera gentemot läsarna och tittarna hur han som journalist bör förhålla sig till gåvor. Gåvorna från den vitryska delegationen var dock en förutsättning för att kunna genomföra rapporteringen. I det tv-inslag som journalisten skickat till nämnden går till exempel hela presskitet igenom för att illustrera presentkulturen för tittarna. Nämnden anser därför inte att det finns grund för att klandra journalisten.

Journalistförbundets yrkesetiska nämnd beslutar att inte klandra de två anmälda journalisterna.